

ПРОФІЛІ ГРОМАДСЬКОГО ЗДОРОВ'Я, 2023

Тернопільська область

Центр громадського здоров'я

Ресурси охорони здоров'я. Діяльність закладів охорони здоров'я

Кількість постійного населення Тернопільської області станом на 1 січня 2022 року (наявні офіційні дані) становила 1 018 462 особи, що складало 2,48 % від загального населення України.

Наведені дані показників ресурсів охорони здоров'я свідчать, що область достатньо забезпечена медичними кадрами та відповідними матеріальними ресурсами: всі показники ресурсів дорівнюють або перевищують частку населення області в структурі населення України. Також і всі показники діяльності медичних закладів відповідають частці населення області або перевищують її. Помітне перевищення частки майже всіх показників діяльності закладів охорони здоров'я над часткою населення можна пояснити віддаленістю області від лінії бойових зіткнень армій України та рф.

Показник	Україна	Тернопільська обл.	%
Кількість населення	40 997 698	1 018 462	2,48
Число лікарняних закладів	1 096	46	4,20
Загальне число ліжок	228 351	7 494	3,28
Число закладів, які надають амб.-поліклінічну допомогу	2 307	85	3,68
Число амб.-поліклінічних закладів, які мають денні стаціонари	1 202	55	4,58
Число ліжок в денних стаціонарах	32 904	1 064	3,23
Проліковано хворих в денних стаціонарах	1 203 745	44 442	3,69
Кількість викликів швидкої медичної допомоги	4 660 255	115 352	2,48
Загальна чисельність лікарів (без зубних)	133 237	4 842	3,63
Загальна чисельність середнього мед. персоналу	229 368	7 884	3,44

Питома вага показників регіону в Україні за 2023 р., %

Підсумки пандемії COVID-19 в Україні та регіоні 2020-2023 роках

З березня 2020 по червень 2023 року як в цілому в Україні, так і в Тернопільській області тривала пандемія COVID-19.

За цей період в регіоні було зареєстровано 169 285 підтверджених випадків цієї інфекції або 3,04 % від всіх випадків в Україні, що трохи перевищує частку населення області в структурі населення країни. Це може вказувати як на дещо більшу природну інтенсивність циркуляції збудника в області, ніж в середньому по Україні, так і на більш якісні заходи з виявлення випадків COVID-19. Щодо кількості померлих, то в області % померлих дещо менше % населення області в структурі населення країни. Летальність в області (1,47 %) менше від летальності в цілому по Україні (2,02 %).

Примітним є те, що летальність медпрацівників в області вдвічі менша, ніж відповідний загальноукраїнський показник.

Показник	Україна	Тернопільська обл.	Питома вага, %
Кількість підтверджених випадків COVID-19, всього	5 562 748	169 285	3,04
Померло від COVID-19, всього	112 481	2 482	2,21
Летальність сукупного населення від COVID-19, %	2,02	1,47	-
Кількість випадків COVID-19 серед медпрацівників	154 637	6 742	4,36
Кількість померлих від COVID-19 серед медпрацівників	1 256	27	2,15
Летальність медпрацівників від COVID-19, %	0,81	0,40	-
Питома вага (%) щеплених від COVID-19 серед тих, хто захворів з початку вакцинації	17,1	28,4	-

Найбільш поширені інфекційні захворювання регіону

Групою інфекційних захворювань з найбільшими показниками реєстрації як в Україні, так і в Тернопільській області є ГРВІ, які дещо перевищують показник України (на 18,6 %). Серед інших респіраторних інфекцій в 2023 році в області високі показники мала вітряна віспа (втричі вище, ніж в цілому в Україні). Грип та скарлатина мали показники як загалом в Україні. Стан захворюваності на кишковій інфекції в Тернопільській області гірший, ніж в цілому в Україні тільки по ГКІ невстановленої етіології (в 1,42 рази більше). Ротавірусна інфекція вдвічі менше загальноукраїнського рівня. Захворюваність на зоонозні сальмонельози дещо менша, ніж в цілому в Україні.

Зоонозна хвороба Лайма вдвічі більше показника України, а лептоспіроз – майже не відрізняється. Аскаридоз в регіоні має показник показник захворюваності втричі більший, ніж в цілому в Україні.

Інфекції	Україна, на 100 тис. нас.	Тернопільська обл., на 100 тис. нас.
ГРВІ	12 749,45	15 126,53
Грип	32,41	36,62
Вітряна віспа	96,64	306,25
Скарлатина	25,48	23,37
ГКІ встановленої етіології	52,93	59,80
ГКІ невстановленої етіології	70,01	99,37
Інші (зоонозні) сальмонельзи	10,76	8,74
Ротавірусний ентерит	7,32	3,53
Хвороба Лайма	11,98	21,40
Лептоспіроз	1,06	1,47
Аскаридоз	40,56	131,87

Захворюваність в регіоні та в Україні за 2023 рік

Спалахи інфекційних захворювань в Україні та регіоні в 2023 р.

Кількість спалахів (4) інфекційних захворювань в 2023 році у Волинській області становить 6,25 % від їх загальної кількості в Україні, що в 2,52 рази перевищує частку населення області від загальної кількості населення України (2,48 %). Питома вага кількості випадків в межах зафіксованих спалахів становить 11,32 %, що також є більше за частку області в населенні України. Середня кількість випадків на 1 спалах (17,75) в регіоні вдвічі більше від показника України (9,8). Таким чином, інтенсивність спалахів інфекційних хвороб в Тернопільській області суттєво відрізнялась від загального в Україні в гірший бік.

Звертає на себе увагу та обставина, що відсоток лабораторно підтверджених випадків інфекційних хвороб в межах спалахів в регіоні становив 91,95 %, тобто суттєво менше, ніж загальноукраїнський показник (78,3%).

Показник	Україна	Тернопільська обл.	Питома вага, %
Кількість спалахів, всього	64	4	6,25
Кількість випадків в межах зафіксованих спалахів	627	71	11,32
Середня кількість випадків на 1 спалах	9,80	17,75	–
Захворюваність на 100 000 населення в межах спалахів	1,53	6,86	–
Лабораторно підтверджені випадки інфекційних хвороб у межах спалахів, %	78,30	91,50	–
Питома вага спалахів кишкових інфекцій, %	89,10	60,00	–

Соціально значущі інфекційні хвороби

Туберкульоз (ТБ)

В 2023 році в Тернопільській області всі показники захворюваності на туберкульоз (нові випадки + рецидиви, ТБ + ВІЛ, захворюваність дітей до 14 років) та смертність від нього були в рази нижчими, ніж будь-який з цих показників на загальноукраїнському рівні.

Загалом суттєво нижчі показники інцидентності та смертності в області в порівнянні із загальними українськими показниками не корелюють з тим фактом, що показники ефективності лікування ТБ практично не відрізняються (або мало відрізняються) від аналогічних загальнонаціональних показників і були в межах від 60,5 % до 78,9 % в області проти 63,2–77,5 % в Україні.

Показник	Україна	Тернопільська обл.
Захворюваність на ТБ (нові випадки+рецидиви), на 100 тис. нас.	48,4	27,6
Захворюваність на ТБ у поєднанні з ВІЛ (нові випадки+рецидиви), на 100 тис. населення	8,2	1,9
Захворюваність на ТБ серед дітей віком 0-14 років (нові випадки+рецидиви), на 100 тис. нас.	10,4	3,2
Смертність від ТБ сукупного населення, на 100 тис. нас.	6,9	3,8
Ефективність лікування (нові випадки + рецидиви ТБ), %	77,5	78,9
Ефективність лікування (нові випадки + рецидиви ТБ/ВІЛ), %	64,5	50,0
Ефективність лікування (МЛС-ТБ), %	63,2	60,5

Показники ТБ у Тернопільській області та Україні за 2023 р.

ВІЛ/СНІД

В 2023 році в Тернопільській області на обліку знаходилось 922 особи з ВІЛ-інфекцією, з яких 94 було вперше виявлено у цьому ж році, що становить відповідно 0,59 % та 0,73 % від показників по Україні. Кількість нововиявлених хворих на СНІД становить 32 особи, тобто 0,95 % від показника по Україні. Слід зазначити, що у 2023 році число нових смертей від СНІДу в області становило 14 випадків. Це 0,82 % від всіх випадків смертей безпосередньо від СНІДу по всій Україні.

Показник	Україна	Тернопільська обл.	%
Кількість населення	40 997 698	1 018 462	2,48
Число нових випадків ВІЛ-інфекції	12 914	94	0,73
Число нових випадків СНІДу	3 351	32	0,95
Число нових смертей від СНІДу	1 717	14	0,82
Кількість ЛЖВ на обліку	157 435	922	0,59

Питома вага показників області та України за 2023 р., %

Вірусні гепатити

В 2023 році в Тернопільській області було зареєстровано 320 випадки вірусних гепатитів, що становить 3,22 % від показника по Україні.

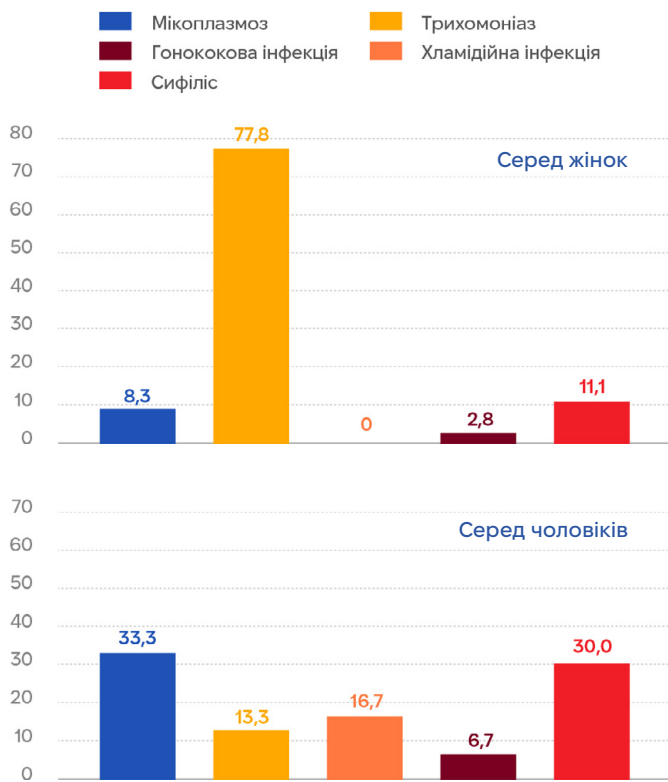
В структурі переважну більшість становить хронічний вірусний гепатит – 88,4 %. Гострі гепатити А, В, С та інші гепатити складають 2,8 %, 3,1 %, 4,7 % та 0,9 % відповідно.

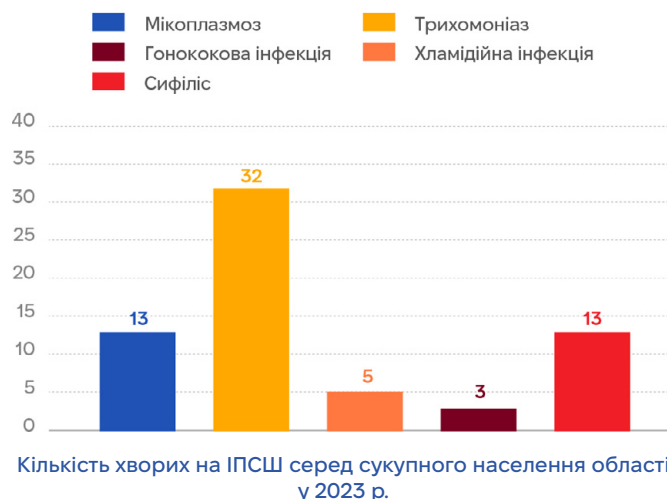
Структура захворюваності на вірусні гепатити у 2023 р., %

Інфекції, що передаються статевим шляхом (ІПСШ)

В 2023 році в Тернопільській області було зафіксовано 66 випадків захворювання на п'ять ІПСШ-нозологій серед сукупного населення, з яких більше 98 % припадає на дорослих (18 років+). Найбільше (32 особи) захворіли на трихомоніаз, що становить 48,5 % від усіх випадків ІПСШ. Найбільше випадків ІПСШ було зареєстровано серед жінок – 36 випадків проти 30 серед чоловіків. У чоловіків найчастіше реєструвався мікоплазмоз (33,3 %), а у жінок найчастіше реєструвались випадки трихомоніазу (77,8 %).

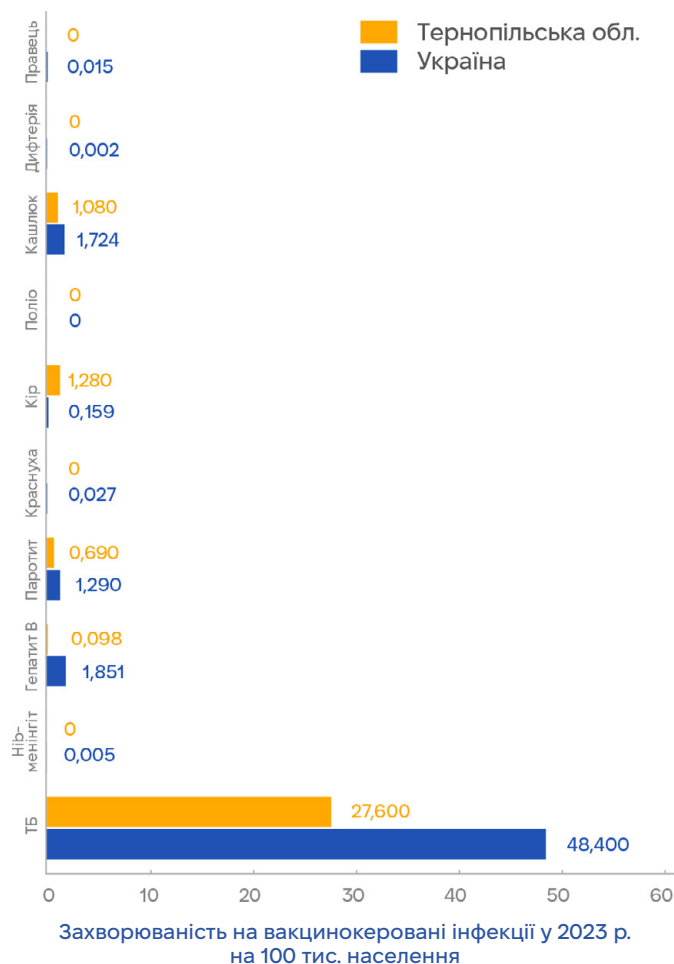
Структура захворюваності на ІПСШ у 2023 р., %

Кількість хворих на ІПСШ серед сукупного населення області у 2023 р.

Захворюваність на вакциновані інфекції в 2023 році

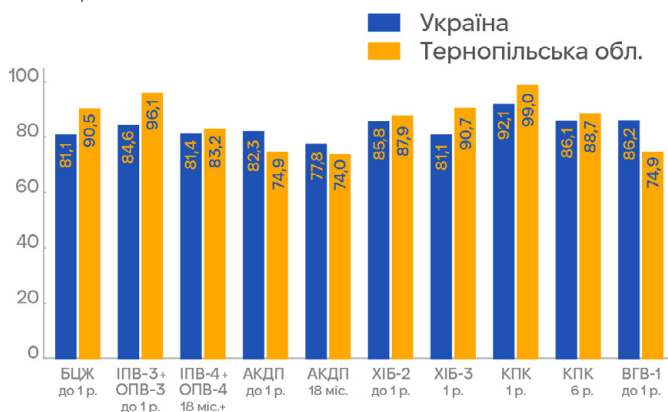
В 2023 році в Тернопільській області епідемічна ситуації з вакцинованих інфекцій найбільш несприятливою була по туберкульозу, але показник захворюваності в області в 1,75 рази був менше загального показника по Україні. Щодо інших вакцинованих інфекцій, то ситуація в області є відносно благополучною: захворюваність на Ніб-менінгіт, краснуху, поліомієліт дифтерію та правець була нульовою, але захворюваність на кір була 8,05 разів вище загальноукраїнського рівня. Гепатит В, паротит та кашлюк мали захворюваність нижче рівня захворюваності по Україні.

Захворюваність на вакциновані інфекції у 2023 р. на 100 тис. населення

Вакцинація

Порівняно із загальними показниками в Україні в Тернопільській області відносно невисокі показники охоплення щепленнями: за сімома позиціями рівень охоплення перевищує загальноукраїнський, але лише за чотирма щепленнями, що передбачені календарем щеплень, рівень охоплення вище 90 %, а за іншими щепленнями охоплення в області знаходиться на рівні 74–88,7 %.

Охоплення щепленнями у 2023 р., %

100 тис. населення), що, ймовірно, може вказувати на більш пізні звернення чоловіків за медичною допомогою. Обтяжуючим фактором для лікування є виявлення злоякісних новоутворень на пізніх стадіях, так в області на 3-й і 4-й стадіях у 2023 році було виявлено 29,67 % нових випадків.

Розлади психіки внаслідок вживання психоактивних речовин

Злоякісні новоутворення

В 2023 році в Тернопільській області на обліку перебувало 29 934 хворих на злоякісні новоутворення, що становить 2,5 % від кількості по Україні. В 2023 році було виявлено 3 376 випадків захворювань на злоякісні новоутворення, що становить 11,28 % від кількості хворих, що перебували на обліку в Тернопільській області. Серед виявлених нових випадків захворювань майже однакова кількість як жінок (48,96 %), так й чоловіків (51,04 %), але серед померлих більше було чоловіків (60,06 %).

Натомість в області смертність від злоякісних новоутворень серед чоловіків (212,72 на 100 тис. населення) відчутно переважала смертність серед жінок (124,7 на

В 2023 році Тернопільській області під наглядом перебувало 15 652 особи з розладами психіки та поведінки від уживання психоактивних речовин, з яких 7 298 осіб були охоплені відповідним лікуванням (46,63 %). У Вінницькій області в етіологічній структурі хворих під наглядом переважали особи, які вживали алкоголь (94,50 %), опіоїди (2,67 %), інші психоактивні речовини (1,55 %) та канабіоїди (1,28 %).

В 2023 році в Тернопільській області вперше взято під нагляд 1 553 особи з розладами психіки та поведінки від уживання психоактивних речовин. В етіологічній структурі виявлених хворих переважали особи, які вживали алкоголь (86,02 %), інші психоактивні речовини (11,61 %), канабіоїди (1,87 %) та опіоїди (1,09 %).

Через уживання:		Взято під нагляд з уперше встановленим діагнозом	% серед вперше виявлених в етіологічній структурі	Перебуває під наглядом на кінець звітнього року	% в етіологічній структурі серед осіб, що перебувають під наглядом	Охоплені лікуванням, усього	% охоплених лікуванням серед осіб під наглядом
алкоголю ВСЬОГО	Україна	38 312	76,08	441 862	82,66	170 073	38,49
	Область	1 348	86,80	14 791	94,50	6 909	46,71
опіоїдів ВСЬОГО	Україна	4 791	9,51	46 306	8,66	22 854	49,35
	Область	17	1,09	418	2,67	164	39,23
канабіоїдів ВСЬОГО	Україна	1 409	2,80	14 333	2,68	4 217	29,42
	Область	29	1,87	200	1,28	17	8,50
інших психоактивних речовин – ВСЬОГО	Україна	5 845	11,61	32 022	5,99	12 031	37,57
	Область	159	10,24	243	1,55	208	85,60
разом	Україна	50 357	100	534 523	100	209 175	39,13
	Область	1 553	100	15 652	100	7 298	46,63

Етіологічна структура розладів психіки та поведінки від вживання психоактивних речовин, 2023 р.

Репродуктивне здоров'я жінок

В 2023 році в Тернопільській області було зафіксовано 5 212 пологів та народилося живими в лікарняних закладах 5 243 дітей, що становить відповідно 2,92 % та 2,92 % від кількості пологів і народжених в Україні. Материнська смертність в області становила 3,03 % від загальноукраїнської (в інтенсивних показниках 19,07 на 100 000 новонароджених проти 18,37 на 100 000 новонароджених загалом в Україні).

Малюкова смертність дітей у віці до 1 року в області склала 40 випадки (2,97 %) від 1 345 випадків по усій Україні або 7,63 дітей на 1000 народжених живими проти 7,49 на 1000 народжених живими загалом по Україні. Онкологічна захворюваність на найбільш поширені хвороби жіночої репродуктивної сфери в області реєструвалась наступним чином: рак жіночої молочної залози – 330 випадків, рак жіночих статевих органів всіх локалізацій – 397 випадків, в тому числі рак шийки матки – 105 випадків (або відповідно 2,63 %, 3,22 % та 3,54 % від кількості хворих в Україні).

Показник	Україна	Тернопільська обл.	%
Пологів всього	178 468	5 212	2,92
Материнська смертність	33	1	3,03
Абортів всього	42 683	655	1,53
Народилось дітей живими в лікарняних закладах	179 611	5 243	2,92
Померло дітей у віці до 1 року	1 345	40	2,97
Захворіло на рак жіночої молочної залози	12 568	330	2,63
Захворіло на рак жіночих статевих органів (всі локалізації)	12 311	397	3,22
В тому числі захворіло на рак шийки матки	2 964	105	3,54

Резюме/рекомендації

Тернопільська область добре забезпечена медичними кадрами та відповідними матеріальними ресурсами: всі показники ресурсів (3,28–4,58 %) суттєво перевищують частку населення області (2,48 %) в структурі населення України. Також і всі показники діяльності медичних закладів відповідають частці населення області або перевищують її, але тягар на систему громадського здоров'я області має відчутну тенденцію до зростання у зв'язку з повномасштабною війною з РФ.

За підсумками пандемії COVID-19 вклад області в загальний показник зареєстрованих випадків (3,04 %) та смертей від COVID-19 (2,21 %) перевищує частку кількості населення та відповідає забезпеченості регіону медичною інфраструктурою та медичними кадрами. Летальність в області (1,47 %) менше від летальності в цілому по Україні (2,02 %), летальність медпрацівників в області вдвічі менша, ніж відповідний загальноукраїнський показник. Загалом епідемічна ситуація по COVID-19 може вказувати на необхідний рівень

ДТП та їх наслідки

В 2023 році в Тернопільській області було зафіксовано 553 ДТП з загиблими та/або травмованими особами (2,4 % від всієї кількості по Україні), в яких травмовано 717 осіб і загинуло 76 осіб, що становить 2,4 % і 2,5 % відповідно від кількості по Україні.

Всього 177 ДТП зафіксовано із загиблими та/або травмованими пішоходами (2,7 % від всієї кількості по Україні), в яких загинуло 26 та травмовано 160 пішоходів.

Всього 11 ДТП було скоєно з вини пішоходів (1,6 % від всієї кількості по Україні). В цих ДТП загинуло 0 та ще 11 осіб травмовано.

готовності медичної інфраструктури до пандемічних загроз, але є необхідність у розвитку та подальшому вдосконаленні протипандемічного потенціалу системи громадського здоров'я області.

Профіль захворюваності регіону на найпоширеніші, зокрема, респіраторні інфекції: ГРВІ дещо перевищують показник України (на 18,6 %), а серед інших респіраторних інфекцій в 2023 році в області високі показники мала вітряна віспа (втричі вище, ніж в цілому в Україні). Стан захворюваності на кишкові інфекції в Тернопільській області гірший, ніж в цілому в Україні тільки по ГКІ невідомої етіології (в 1,42 рази більше). Зоонозна хвороба Лайма вдвічі більше показника України. Аскаридоз в регіоні має показник показник захворюваності втричі більший, ніж в цілому в Україні. В той же час інтенсивність спалахів інфекційних хвороб в Тернопільській області суттєво відрізнялась від загального в Україні в гірший бік. Отже, при плануванні в регіоні протиепідемічних та профілактичних заходів щодо найпоширеніших інфекційних хвороб потрібно

враховувати строкатість проявів епідемічного процесу та застосовувати диференційований підхід.

В 2023 році в Тернопільській області всі показники захворюваності на туберкульоз та смертність від нього були в рази нижчими, ніж будь-який з цих показників на загальноукраїнському рівні. Показники інших соціально значущих інфекцій (ВІЛ/СНІД, вірусні гепатити та ІПСШ) в області мають значно нижчі значення, ніж загальні показники по країні. Враховуючи, що в Україні загалом наявні високі показники захворюваності на ці соціально небезпечні інфекційні хвороби, то це вимагає впровадження нових та посилення вже існуючих профілактичних програм для зменшення захворюваності та тягаря соціально значущих інфекцій для населення області.

Як і в переважній більшості областей у Вінницькій області необхідні заходи для підвищення охоплення щепленнями дітей, оскільки охоплення по переважній більшості щеплень коливається в межах не більше 74–88,7 %.

Близько 29,67 % злоякісних новоутворень в області виявляється на пізніх стадіях, що також потребує вжиття заходів з покращення виявлення онкозахворювань

системою охорони здоров'я регіону, оскільки раннє виявлення злоякісних новоутворень збільшує шанси на успішне лікування та збільшує виживання хворих.

Враховуючи те, що серед розладів психіки внаслідок вживання психоактивних речовин в області в етіологічній структурі хворих переважали особи, які вживали алкоголь (94,50 %), то першочергово необхідним є лікування та реабілітація осіб з психічними та поведінковими розладами внаслідок вживання саме алкоголю.

Материнська смертність в області майже дорівнювала загальноукраїнському показнику (19,07 на 100 000 новонароджених проти 18,37 на 100 000 новонароджених). Малюкова смертність дітей у віці до 1 року в області також дорівнювала загальноукраїнській (7,63 дітей на 1000 народжених живими проти 7,49 загалом по Україні), тому доцільним є інтегрування в діяльність первинної ланки охорони здоров'я послуг з планування сім'ї, антенатального догляду, а також медико-соціальних послуг для підлітків та молоді.

Для зменшення кількості ДТП та травмованих і/або загиблих в них та підвищення безпеки на дорогах потрібна роз'яснювальна робота серед населення та/або проведення інших відповідних заходів.

Список скорочень

ГРВІ	гострі респіраторні вірусні інфекції	ДТП	дорожньо-транспортна пригода
ГКІ	гострі кишкові інфекції	КПК	кір, паротит, краснуха (вакцина)
ТБ	туберкульоз	АКДП	Адсорбована коклюшно-дифтерійно-правцева (вакцина)
ІПСШ	інфекції, що передаються статевим шляхом	БЦЖ	Бацила Кальмета-Жерена (вакцина)
НіВ(ХІВ)	Інфекція, що викликається <i>Haemophilus influenzae type b</i>	ІПВ	Інактивована поліомієлітна вакцина
ВГВ	Вірусний гепатит В	ОПВ	Оральна поліомієлітна вакцина

В даній публікації були використані дані:

Центру громадського здоров'я МОЗ України
 Державної служби статистики України
 Національного канцер-реєстру України
 Департаменту патрульної поліції Національної поліції України
 Державної служби України з питань праці

www.phc.org.ua
www.ukrstat.gov.ua
www.ncru.inf.ua
www.patrolpolice.gov.ua
www.dsp.gov.ua